

BUSINESS POLITIKO DEBAT GLOBAL TECH VIDEN KULTUR AOK LIVSSTIL REJSELIV SPORT FOTO TV

/ BERLINGSKE / 28.03.15

»Hvis en nation vil overleve, må nogen dø. Og nu skulle det altså være os«

Peder Kay Stenius Olsen kæmpede i forreste geled den morgen i april 1940, da tyskerne invaderede Danmark. I en personlig beretning, der aldrig tidligere har været offentliggjort, har han beskrevet den ængstelige stemning blandt soldaterne, frustrationen over politikerne og det svidende nederlag. Samt forberedelserne på at skulle dø.

Det var egentlig en dejlig tid. Kammeratskabet blomstrede og efterhånden som vores træningstilstand blev tip-top – konditallet hedder det vist – tog vi strabadserne i stiv arm, selv om vi jo nok syntes, at vor kompagnichef var lovlig energisk, men det er vist meget almindeligt blandt soldater. Dette at komme i fysisk form bare en gang i livet kunne jeg nok unde de unge i velfærdssamfundet. Det ville måske endda være en god ting for dem.

I februar 1940 blev bataljonen sendt til Sønderjylland. Det var en forbavsende disposition, for bataljonen bestod af tre lette opklaringskompagnier på cykel + et maskinkanonkompagni (maskinkanoner monteret på Nimbus-motorcykler med sidevogn), og samtidig blev enhver form for svært skyts trukket væk fra Sønderjylland.

Vi skulle altså være en slags symbolsk stødpude, hvis der skete noget, til benefice for Danmarks senere omdømme i udlandet. For ligesom at sætte prikken over i'et havde man i de første dage i april måned sendt halvdelen af kompagniet på forårsferie til trods for, at man vidste at tyskerne samlede store styrker syd for grænsen.

Læs også: 9. april i europæisk perspektiv

Det var en fantastisk situation.

Stauning/Munch-regeringen havde altså, selv om man ønskede, at der skulle gøres modstand,

sendt halvdelen af kompagniet – ca. 100 mand – på ferie. Det hed sig, at man havde gjort det for ikke at irritere tyskerne.

Vi græd af raseri.

Vi var indkvarteret i kantonnement i Hostrup, Kværs, Klipleve og Lundtoft. Selv lå jeg ved 3. kompagni i Klipleve-Lundtoft-området. Vi var blevet overført til 4. bataljon og udgjorde altså nu 4. bataljons beredskabskompagni.

Den 8. april om morgenen var vi som sædvanlig på øvelse omkring Hovslund, da der ved 11-tiden blev slået alarm. Vi fik den besked, at store styrker med tanks og panservogne var samlet umiddelbart syd for grænsen med front mod nord.

Det løb os koldt ned af ryggen, og en masse tanker for gennem hovedet på os.

Danmark havde vitterlig en »ikke-angrebspagt« med det 3. rige underskrevet nogle år forinden af den danske udenrigsminister Scavenius og Adolf Hitler.

Læs også: [Den sande Scavenius - del 1.](#)

Skulle vi nu igen se, at en højtidelig underskrevet pagt med fyldepennebytning, og hvad dertil hører, kun kunne holde, så lang tid begge parter ville overholde den?

Hvad var det så, vi skulle dø for?

Naturligvis vil Danmark overleve. Mange danskere fatter ikke, at det kræver en indsats at overleve. Denne vilje er en markering over for os selv, og især over for udlandet. Uden viljen mister man retten til at overleve. Hvis en nation vil overleve, må nogen dø. Så enkelt er det, og sådan har det altid været.

Danske soldater med en 20 mm Madsen-kanon.

Foto: TH CHRISTENSEN

Og nu skulle det altså være os.

Vi fik ordre til straks at køre hjem i vores kvarterer og pakke og bede vores kvarterværter forsyne os med madpakker til et døgn. Derefter skulle vi mødes på pladsen foran Kliplev Station.

Om eftermiddagen fik vi udleveret skarp ammunition dvs. 80 patroner hver til vore geværer og 400 patroner til rekylgeværene, hvoraf hver gruppe havde eet. Det var, hvad vi skulle prøve at standse tyskerne med.

For øvrigt var det en meget ubelejlig dag, tyskerne havde valgt, for halvdelen af kompagniet var sendt på orlov, til trods for at man måtte have vidst, at der var noget i gærde. Vi måtte jo endelig ikke risikere at irritere tyskerne.

Læs også: I »9. april« genvinder danske soldater deres ære

Det blev aften, og da intet skete, blev kompagniet indkvarteret for natten i præstetegården i Kliplev. Der blev sat vagter ud med skarpladte rekylgeværer og med ordre til at skyde enhver, der ikke stoppede ved tilråb.

Vi lå rundt om på gulvet i præstegården i fuld udrustning, da kaptajnen kl. 4 om morgenen den 9. april 1940 kom ned ad trapperne til den store hal kun iført skjorte og lange hvide underbukser, men med monoklen i øjet og håret strittende, og råbte »alarm«.

Vi holdt næsten af ham i det øjeblik, for der var ikke mange af os, der sov, og i de følgende timer lærte vi at respektere ham som et mandfolk. Der var ingen vaklen. Alle var klar over, at det vi hidtil havde grinet af, når vi holdt øvelser, nu pludselig var blevet alvor.

Kompagniet blev hurtigt inspiceret, og få minutter efter var vi klar til afmarch. Jeg var kompagniets højre fløjmand, menig gruppefører for første gruppe.

Peder Kay Stenius Olsen

Der skulle stilles en forspids, som skulle køre en tre-fire hundrede meter foran kompagniet. En stødpude.

Kompagnichefen, kaptajnen, kommanderede »kompagni ret« og meddelte, at kompagniet havde fået ordre til at køre mod syd ad Hovedvej 10 for at møde tyskerne.

Vi skulle forsøge at sinke de tyske styrkers fremrykning mest muligt. Der ville ikke blive mulighed for tilbagetrækning.

Kaptajnen afleverede kompagniet til næstkommanderende, der holdt en kort bevæget tale til kompagniet, indtil han pludselig sagde:

»Jeg ønsker at spørge jer, om en af grupperne melder sig frivillig til at køre forspids. I ved, hvad det betyder, men det er meget vigtigt for mig at vide, inden jeg udpeger en.«

Der var dødsstille på pladsen. Ingen meldte sig, og sekunderne føltes lange.

Læs også: Da Nationalbankens guld forsvandt

Well, jeg var kompagniets anfører. Lynhurtigt skævede jeg til ansigterne i min gruppe. Alle så lige frem, men min sidemand – rekylskytten 13 – nikkede næsten umærkeligt med hovedet.

Så vidste jeg, hvor jeg havde dem, og hurtigt trådte jeg et skridt frem og sagde: »1. gruppe melder sig, hr. premierløjtnant.«

Et stort grin flækkede næstkommanderendes ansigt.

Tyske fly henover Amalienborg sloit den 9 april om morgenen

»Tak, 2«, sagde han: »Jeg tror, alle er trygge ved, at det er Dem, der skal føre kompagniet mod tyskerne. Tak for den tid, vi har kendt hinanden, og tak for en brav dyst ved vor bajonETFægning.«

»Kompagniet er Deres. 100 mand med officerer og befalingsmand.«

»De ved, hvad De har at gøre – afmarch.«

»Tak, hr. premierløjtnant,« sagde jeg.

Roligt afgav jeg de fornødne ordrer, og snart var kompagniet i marchorden. Jeg sluttede med følgende: »Jeg kører selv ca. 150 meter foran resten af min gruppe, og resten af 1. deling og kompagniet følger ca. 400 meter efter. Fra teten sid op – afmarch.«

Vi var på vej mod en håbløs opgave.

I god fart kørte vi på vore cykler gennem KlipleV by og fortsatte mod syd ad Hovedvej 10.

Pludselig kørte 13 op på siden af mig, og jeg spurgte ham hvorfor.

Læs også: [Se 31 vidnesbyrd om modstandskampen](#)

»Sådan har vi altid kørt, når vi var på øvelse, 2, og sådan kører vi også i dag. Måske får du brug for mit rekylgevær,« sagde 13.

Vi fortsatte tavse mod syd.

Det var en skøn morgen. Solen var ved at stå op efter en nat med let frost, og fra markerne omkring os hørmede det fra nyudkørt alje. Jeg tror aldrig, jeg har følt mig så ensom og afmægtig, og tankerne kværnede gennem hovedet på mig. 20 år passerede revy i løbet af få minutter, men pludselig fik jeg ligesom en afklaring – jeg slappede af og kunne igen koncentrere mig om det, der forestod.

Vi nærmede os viadukten over jernbanen ved Lundtoft Station.

Vi skulle tage imod en invasionsstyrke af – i hvert fald for os – ukendt størrelse og bevæbning og prøve på at sinke den mest muligt.

Det var latterligt, men sådan følte vi det ikke, tværtimod havde 13 og jeg på det tidspunkt resigneret – sagt farvel til tilværelsen og hinanden.

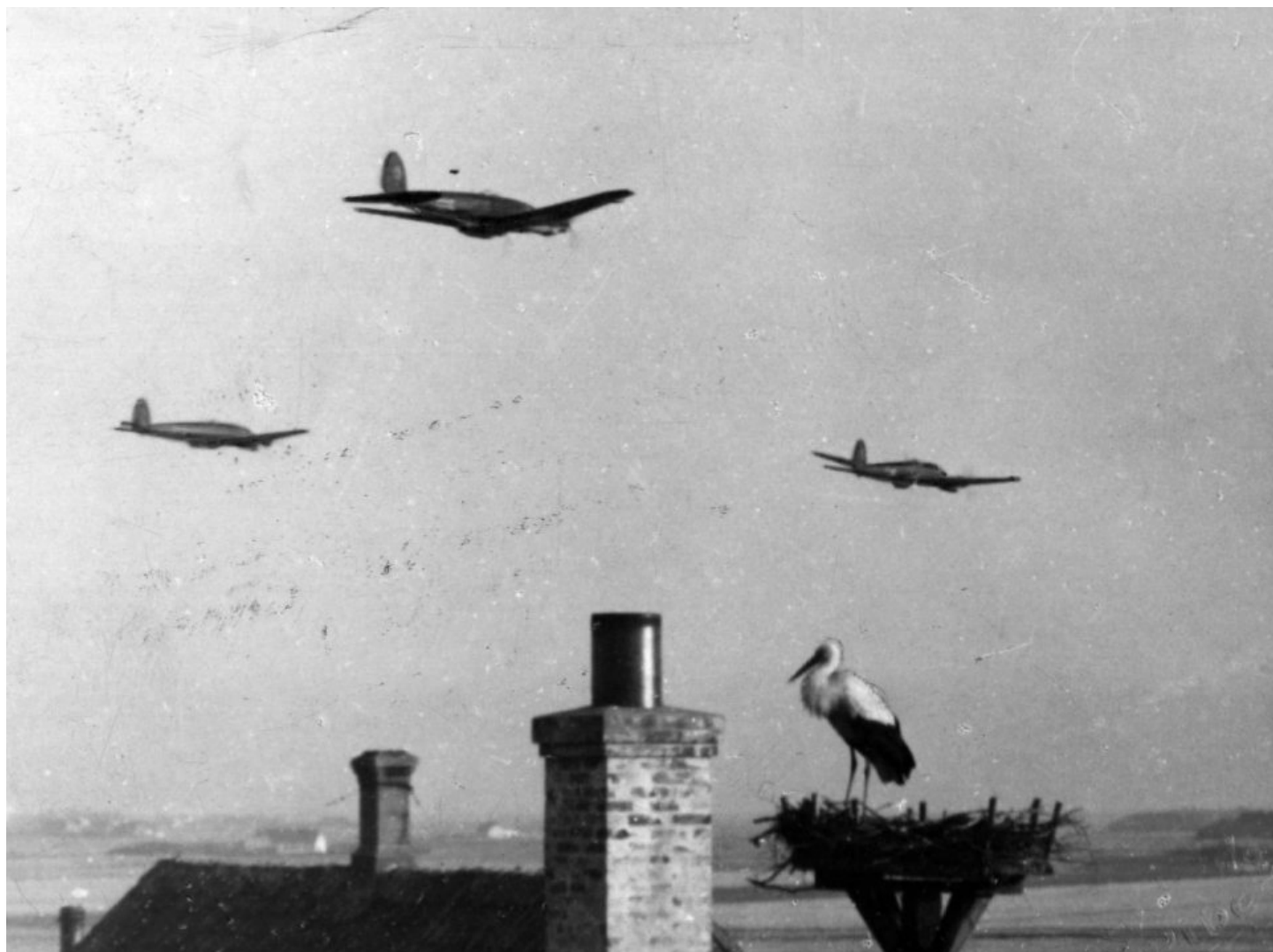
Det var en uvirkelig fornemmelse at køre der, men vi var nærmest taknemmelige over, at vi som soldater fik lov til at forsvare vor frihed – at slå et slag for det og dem vi holdt af, når det nu skulle være.

Billedgalleri: [Filmatseringen af den skæbnesvangre nat i 1940](#)

Vi havde længe hørt en voldsom motorlarm, og da vi forsigtigt nærmede os toppen af viadukten, der førte over jernbanen ved Lundtoft Station, så vi uendelige rækker af tanks og panservogne. Vi fik rekylgeværet i stilling og fik kompagniet vinket væk fra vejen og lå så ligesom afventende.

Ingen af os havde lyst til at åbne ild, for det har man vist ikke første gang, men da kuglerne begyndte at sprøjte hen over hovederne på os, fik vi travlt.

Da også to tyske jagermaskiner (Messerschmidt Bf-109) gang på gang fik græstørvene til at rotere lidt rigeligt om ørerne på os, vågnede vi op, og vort ensomme rekylgevær fik tanks og panservogne til at folde sig ud i terrænet i den sikre tro, at viadukten var mineret, men der skete intet, og på få minutter var vor ammunition brugt op.

Da vort rekylgevær tav, kørte den første tank forsigtigt ud på viadukten kun 150 meter fra, hvor vi lå.

Pludselig sagde 13: »Ser du det samme som mig, 2?«

»Jeg tror det, 13,« sagde jeg. »Jeg ser en tysk officer stående oprejst i lugen på den forreste tank. Han har uniform med røde galloner og uniformshue, og han ryger på en stor cigar med mavebælte. Der må være noget, han har misforstået.«

Jeg havde fundet en enkelt patron, som vi havde tabt på jorden, og den blev straks lagt i rekylgeværet.

Så væltede ordrene ud af munden på mig: »Lige for – en fjendtlig soldat i tankens tårnluge – rygende på en stor cigar.«

»Skyd den cigar ud af munden på ham.«

»Giv agt, fyr.«

Straks bjæffede rekylgeværet en enkelt gang, og vi så cigaren blive splintret, og skikkelsen synke ned i tankens indre. Krigen var forbi for den tyske invasionsstyrkes chef – en pansergeneral – endnu før den var rigtig begyndt.

Læs også: »Besættelsen af Danmark kunne have ført til en katastrofe, hvis vi ikke havde haft frihedskæmperne«

Tanks og panservogne stoppede som på tælling men kun et kort øjeblik. Så havde en ny officer overtaget kommandoen, og fremrykningen fortsatte. 13 og jeg havde søgt et godt stykke ned ad

den ca. 15 meter høje skrænt og lå og ventede på, hvad der nu skulle ske. At vi begge havde undgået kugleregnen fra tanks og panservogne og ikke mindst flyverne oppe på landevejen, var mere, end vi kunne fatte.

Et eller andet overnaturligt havde holdt hånden over os og gjort os usårlige.

Det måtte vi da tro, for man kan nu engang ikke stå midt i kugleregnet fra både landevejen og luften i flere minutter med angriberne nogle få hundrede meter borte uden at blive ramt.

Men det var ikke slut for os endnu, for pludselig sagde 13: »Nu skrider vi, 2, se knoglemanden oppe i vejkanten. Han peger på os med et maskingevær.«

»Jeg tror ikke, det er vores tur endnu, 13,« sagde jeg, »Ser du da ikke, at han griner til os?«

Jeg ved ikke, hvordan jeg skal forklare dette syn. Vi var ikke blevet tossede, og vi var begge to villige til at sværge på, at det var, hvad vi så.

Det kan måske have været et slags fatamorgana, for pludselig var knoglemanden væk, og i stedet holdt der en tysk motorcykel med sidevogn påmonteret et maskingevær, der var klar til at skyde os over i en anden verden. Det skete ikke, og i stedet hørte vi en stemme råbe: »Wünschen Sie Übergebung?«

København den 9. april 1940. Besættelsen af Danmark er igang og slutter først 5 maj 1945. Her hejser tyske tropper deres flag.

Foto: Scherl

Jeg svarede næsten pr. refleks: »Ja, danke, natürlich. Wir haben ja kein mehr ammunition.«

Mit svar blev taget for gode varer, og vi fik besked på at efterlade vore våben på skrænten og komme op på landevejen. Der blev vi gjort opmærksomme på, at vi nu var tyske krigsfanger, og at det var hans opgave på motorcyklen at ledsage os til den tyske lejr i Krusaa (ca. 11 km).

Det blev en temmelig pinefuld march – dels gjorde vore nye støvler ondt, og de mange mennesker, der stod uden for deres gårde og huse langs landevejen, kom med en masse tilråb, der ikke var behagelige.

Det var naturligvis tysksindede sønderjyder, der nu følte sig ovenpå. Vi nåede den tyske gennemgangslejr i Krusaa og blev straks ført til kommandanten. Han modtog os yderst korrekt og indledte med at spørge, om nogen af os kunne tale tysk. Jeg bekræftede.

Han erklærede, at han ikke kunne forstå, hvorfor vi havde ydet modstand mod de tyske tropper, for den tyske overkommando havde meddelt ham, at den danske regering havde givet de tyske tropper fri gennemmarch.

Han spurgte mig derefter, hvor mange soldater, der var placeret lige nord for grænsen.

På det tidspunkt mente jeg godt, at jeg kunne fortælle ham, at vi havde været 100 mand plus nogle få rekrutkompagnier lidt længere nordpå i Sønderjylland.

Det slog ham tilsyneladende helt ud og gjorde ham tavs i lang tid, indtil jeg spurgte ham, hvor mange soldater han havde på gennemmarch i Krusaa.

Læs også: [Da danskerne sagde fra over for Hitler](#)

Jeg fik meget overraskende et åbenhjertigt svar.

Den tyske invasionsstyrke bestod af ca. 80.000 mand inklusive en panserstyrke bestående af panservogne og tanks plus flyverstøtte bestående af moderne jagerfly.

Han havde af den tyske efterretningstjeneste fået at vide, at han, såfremt de danske styrker mod forventning ydede modstand, skulle regne med modstand fra en styrke på ca. 10.000 mand i Sønderjylland alene.

Pludselig kom en ordonnans farende og meddelte kommandanten, at de tyske tropper nu havde fået fri gennemmarch.

Klokken var 8.00 den 9. april 1940.

PEDER KAY EFTER KRIGEN

Peder Kay Stenius Olsen, kendt som PKS Olsen, nåede kun at være tysk krigsfange i få timer, inden han og de øvrige tilfangetagne blev løsladt med ordene: »Auf wiedersehen, meine

herren«. I dagene efter blev PKS Olsen – sammen med tre soldaterkammerater fra træfningerne ved viadukten – desuden indstillet til belønning og forfremmelse for »tapperhed på slagmarken.«

Ved en efterfølgende højtidelighed blev de faldne mindet, og de sårede overrakt en check på 800 kr.

Efter krigen fortsatte PKS Olsen sin karriere hos Statsbanerne og sluttede som stationsforstander på den daværende Frederiksberg Station. I 1988 gik han på pension som 70-årig.

Peder Kay Stenius Olsen døde den 7. juni 2006.

BAG OM HISTORIENSÅDAN HAR VI GJORT

I forbindelse med filmen »9. april« har Berlingske fået adgang til en levnedbeskrivelse fra den danske soldat Peder Kay Stenius Olsen, der kæmpede mod tyskerne i 1940. Beretningen har aldrig tidligere været offentliggjort.

Gennem datteren Inge de Bang har Berlingske fået lov at bringe denne redigerede del af en længere levnedbeskrivelse, som Peder Kay Stenius Olsen skrev efter sin pensionering i 1988. Beretningen baserer sig således udelukkende på Peder Kay Stenius Olsens oplevelser, erindring og holdninger.

Journalist og historiker Bent Blüdnikow har derfor gennemgået teksten med henblik på faktatjek i det omfang, det har været muligt.

Vi har i et vist omfang justeret teksten efter nutidig staveform og skrevet flere forkortelser ud i fuld længde.

MERE OM EMNET

[- 9. april](#) - [- Anden Verdenskrig](#) - [- Besættelsestiden](#) - [- Grænser](#) - [- Soldat](#) - [- Sønderjylland](#)

Læseoplevelser

Danskernes dag i Berlin

»Dengang grinte vi lidt ad

fremmedarbejderne«

»Systemet virker ikke - giv os i stedet tid til at lære sproget, så skal vi nok hjælpe os selv«

»De kalder os Omars venner«

Kampen om miljøet

»Tror politikerne selv på det, de siger?«

Gåden om kysset er langt fra løst - men lidt ved vi

Kähler - fra konkurs til kæmpe succes

Pariserindens opsang til danske kvinder: »Lev livet som single - selv hvis du er i et forhold«

»Foreløbigt er tarmene kun for firstmovere. Men det skal nok komme. Det bliver kæmpestort.«

Flere fortællinger

Berlingske Media
Pilestræde 34
DK-1147 København K
Danmark

Tlf: 33 75 75 75
Fax: 33 75 20 20

Kontakt os på mail

CVR.nr.: 29 20 73 13

Om os

Kontakt os

Redaktionelt regnskab

Ledige stillinger

Generelle handelsbetingelser

Send pressemeddelelse

Fejl & fakta

Etiske regler

Følg os

Service

Bestil abonnement

Læs e-avisen

Er avisen ikke kommet?

Annoncesalg

Tjenester

RSS

Nyhedsbreve

Det Berlingske Arkiv

Apps og mobile tjenester

Foto privatsalg

Sitemap

Artikel arkiv indeks

Nyheder på din mobil

Få tilsendt gratis SMS med link til vores mobile nyheder

Gode tilbud

Berlingske Shop

Godt tip

Sweetdeal

LIDTmere

